

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

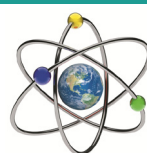
№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 568 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
Shermanova Feruza Djumaboyevna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
Xurramov Anvar Vafqulovich	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
Olim Ziyoyev Toshpulatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari ...	34
Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
Kushakova Nargiza Islambaevna	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
Majitova Munisa Oybek qizi	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
Normurodova Qunduz Tursun qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
Po'latova Sitara Olimjonovna	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
Shomurotova Sh. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	73
Zaripova Mushtariybonu Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
Suvanova Kamola Raimqul qizi	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
Набиев Абдулло Абдувохидович	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna	
Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarni shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili.....	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari.....	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish.....	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma’suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish.....	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusnitdin o‘g‘li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari.....	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati.....	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	154
<i>G‘. Yu. Eshmirzayev</i>	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari.....	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish .	180
<i>Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili.....	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	
O‘smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarining psixologik xususiyatlari	189
<i>Yarmatova Sanobar Jo‘rayevna</i>	
Raqamli ta’lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta’limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	197
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
Зохиоров Нодирбек Улугбекович	
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'rni va amaliy ahamiyati	205
Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari	209
Niginabonu Fayzullayeva	
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari	214
Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish	219
Tilovova Turdixol Baratovna	
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	222
Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari	228
Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari	233
U. A. Alibayeva	
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari	236
O. K. Kadambayeva	
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati	240
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish	243
Musayeva Guzal Ne'matillayevna	
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi	247
Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка	250
Юлдашев Баходир Бекмуратович	
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati	253
A. X. Norov	
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров	259
Адилова Солияхон	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish	263
Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari	268
Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati	271
Abdullayeva Uljalg'as Tulegen qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	274
D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovlijev	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati	278
Daminova Shoxista Farxodovna	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
Dusmamadova Gulsum Shukhratovna	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari	288
Karimova Umida Alijon qizi	

Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
<i>O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova</i>	
Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish.....	298
<i>Sh. Allanazarova, R. Janabaeva</i>	
"Muhofazaga olingan hududlar" modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandart testlardan foydalanish metodikasi	301
<i>Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abdvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi</i>	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
<i>To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li</i>	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
<i>Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev</i>	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
<i>Худжамова Хуснора Диёр кизи</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing "Nature" in English and Uzbek Phraseological Systems.....	325
<i>Zubaydullayeva Zarina</i>	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabalari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
<i>Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi</i>	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili.....	334
<i>Abdulfattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
<i>Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi</i>	
Bolaning ijtimoiylashuvida ertaklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
<i>Ergasheva Mastura Isaqul qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
<i>Abdimo'minova Muhayyo Samadullayevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
<i>Anorjonova Komila Xayyom qizi</i>	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
<i>Davlatov Keldiyor Davlatovich</i>	
Talabalarning mustaqil ta'limni nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
<i>Jumayev Ruzokul Xoliqulovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
<i>Jurayeva Shalola Dehqonboyevna</i>	
O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
<i>Munira Khodjakhanova</i>	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
<i>Raxmatova Salima Togaymuradovna</i>	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
<i>Salomov Boxodir Salomovich</i>	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
<i>Shoimova Gulxayo Sherzod qizi</i>	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
<i>Umarova Munojatxon Xolmuxamedovna</i>	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi... ..	391
<i>Uzoqov Akram Avazovich</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va pedagogik omillar..... 394 <i>Xoliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li</i>
	Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children.... 399 <i>Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi</i>
	6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darslarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish 402 <i>Yuldasheva Noila Ravshan qizi</i>
	Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar 406 <i>Ziyodova Zarina Qodir qizi</i>
	Ingliz tilini bilish darajasi va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlik..... 411 <i>Xamdamova Shaxnoza Yusupaliyevna</i>
	Algorithmic Accountability and Digital Sovereignty: Implementation Pathways for AI Legal Frameworks in Developing Nations..... 414 <i>Rahimova Nargiza Khamidullaevna, Ahmadjonov Shohruhbek Rustamjon o'g'li</i>
	Ta'lim – barqaror kelajakni shakllantirishning asosiy drayveri 420 <i>A. X. Aripova</i>
	Nutqning jo'yallik kommunikativ sifati va ahamiyati yuzasidan ayrim qaydlar 425 <i>Xaydarova Muborak</i>
	Raqamli boshqaruv muhitida maktab ta'limini tashkil etish 429 <i>Abdullayev Sherzodbek</i>
	Insonning psixologik holatini ifodalovchi frazeologik birliklarning ingliz va o'zbek tillaridagi lingvistik xususiyatlari..... 434 <i>Abdusattorova Dinara Abduvahob qizi</i>
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'limda loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish 437 <i>Azimov Yunus Yusupovich, Ruziyeva Zulayxo Samatovna</i>
	Ilk o'spirinlik davrida kreativlik pedagogik muammo sifatida 440 <i>B. X. Xushboqov</i>
	Badiiy asarlarda o'smirlar nutqining psixolingvistik xususiyatlari..... 444 <i>Murodova Mexrinov Yaxyojon qizi</i>
	Pedagogik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik madaniyatni shakllantirishning mazmuni 447 <i>Nuriddinov Qandil Jaloliddinovich</i>
	Odam anatomiyasi va fiziologiyasi kursini o'qitishda raqamli ta'lim platformalari talabalar kognitiv faolligini oshirishdagi determinant 451 <i>Uchqurova Zarina Shavkatovna</i>
	Optimization of Personalized Digital Learning Trajectories of Students in Higher Education Based on Artificial Intelligence and Cluster Approach 455 <i>Taylakova Guli Bekmuratovna</i>
	Fiscal and Customs Mechanisms for Harmonizing State and Investor Interests in Oil and Gas Projects..... 460 <i>Ergashev Muhubbek Aslamovich</i>
	Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish 465 <i>Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna</i>
	Futbolchilarning ko'p yillik tayyorgarligida jismoniy va texnik tayyorgarlikni takomillashtirish metodologiyasi 468 <i>Raimov Davlatnur Ilhomjonovich</i>
	Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi..... 473 <i>Asrorova Lola</i>
	Kimyo fani ta'limidagi innovatsiyalar: zamonaviy yondashuvlar va ularning tasniflanishi..... 478 <i>Ishmanova Zohida Ubaydullayevna</i>
	Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari 481 <i>Isyeva Maftuna Bobomurod qizi</i>
	Ontogenez jarayonida bolalarda eshituv idrokining shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq etish.. 485 <i>Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi</i>

Yadro tizimlarining muvozanatli xossalarini o'rganish metodlarining qiyosiy tahlili.....	489
Mamajonov Raxmatullo Ma'mirjon o'g'li	
Pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va inklyuziv yondashuvning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishga ta'siri	494
Jo'rayeva Zulfizar Abdunabiyevna	
Onlayn kommunikatsiya muhiti ta'sirida talaba qizlarning nikohga nisbatan psixologik munosabatlarining shakllanishi.....	497
Qosimova Go'zal Asomiddin qizi, Xujakeldiyeva Dilshoda Toshpo'lat qizi	
Memrise platformasidagi lingvistik yondashuvlar va ularning til o'zlashtirishga ta'siri	501
Omonova Shahruza Xamro qizi	
Sportchilarda psixofiziologik ko'rsatkichlar bilan musobaqa natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik	506
Nazarov Sobir Usmonovich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarida belbog'li kurash mashg'ulotlarini takomillashtirish mexanizmlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari.....	510
Isakov Shuxratbek Muydinovich	
Ixtisoslashgan maktab o'quvchilariga yog'och o'ymakorligi fanini zamonaviy vositalar orqali o'qitishni rivojlantirish	515
Abdurashidxonova Muslimaxon Baxodirxon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantirish psixologik-pedagogik muammo sifatida.....	522
Babayeva Ug'iloy Voxid qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	524
Iskandarova Umida Qochqor qizi	
O'quvchilarning so'z boyligini oshirishda hikoya qilish metodining roli	527
Kamolova Malika Zafar qizi	
Learning by doing konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kvazikasbiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	530
Karimova Sabina Muxiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olimlarning ilmiy qarashlari	533
Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga "fe'l so'z turkumi"ni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi	538
Oltinova Bahora	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tafakkur xususiyatlarining gender tafovutlari	541
Pulatova Gulnoza Murodilovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ...	545
Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borishning amaliy istiqbollari.....	548
Umarova Zuxra Abduraxmanovna	
O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	552
Utegenova Dilnoza Ayyg'ali qizi	
Hujum zarbasi texnikasini takomillashtirishda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish	555
Yuldashev Sardorbek Adilbekovich	
Среда речи и квесты для сотрудничества детей 6-7 лет.....	559
Мухаммадиева Фарангиз Санжарбек кизи, Каримкулова Шохсанам Одил кизи	
O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiylashuvi ta'limni rivojlantirishning muhim vazifasi sifatida	564
Fayzieva Ubayda Yunusovna	

O'ZBEKISTON UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA PEDAGOGIK KONFLIKTLAR TIPOLOGIYASINI O'RGANIB BORISHNING AMALIY ISTIQBOLLARI

Umarova Zuxra Abduraxmanovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganishning amaliy istiqbollari tahlil qilinadi. O'zbekiston - 2030 strategiyasi doirasida ta'lim sifatini oshirish vazifalari amalga oshirilayotgan bir paytda, pedagogik konfliktlarning ta'lim jarayoniga ijobiy va salbiy ta'sirini ilmiy asoslash dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotda nazariy-metodik tahlil, pedagogik tajriba-sinov va kuzatish metodlaridan foydalanilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, pedagogik konfliktlarni tipologik o'rganish ta'lim va tarbiya jarayonini kuchaytirish, o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik malakasini oshirish hamda umumiy o'rta ta'lim infratuzilmasini zamonaviylashtirish orqali konfliktogen holatlarning oldini olish imkonini beradi.

Maqolada aralash ta'lim sharoitidagi konfliktlar monitoringi, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini baholash hamda hududiy ijtimoiy-pedagogik markazlar tashkil etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Olingan xulosalar umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagogik konfliktlarni samarali boshqarish va ta'lim sifatini ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: umumiy o'rta ta'lim, pedagogik konflikt, tipologiya, ta'lim sifati, o'qituvchi malakasi, konfliktogen holatlar, aralash ta'lim, pedagogik monitoring, ta'lim va tarbiya, amaliy istiqbollar.

Abstract: This article analyzes the practical prospects of studying the typology of pedagogical conflicts in general secondary schools of Uzbekistan. In the context of implementing the Uzbekistan - 2030 Strategy aimed at improving the quality of general secondary education, the scientific substantiation of both positive and negative impacts of pedagogical conflicts on the teaching and upbringing process becomes highly relevant.

The research employs theoretical-methodological analysis, pedagogical experimentation, and observation. The results indicate that typological study of pedagogical conflicts enables the prevention of conflict-generating situations through strengthening educational processes, enhancing teachers' scientific and pedagogical competencies, and modernizing school infrastructure.

The article proposes practical recommendations for monitoring conflicts in blended learning environments, assessing students' academic performance, and establishing regional socio-pedagogical centers. The findings contribute to effective management of pedagogical conflicts and ensuring the quality of general secondary education.

Key words: general secondary education, pedagogical conflict, typology, quality of education, teacher competence, conflict-generating situations, blended learning, pedagogical monitoring, teaching and upbringing, practical prospects.

Аннотация: В данной статье анализируются практические перспективы изучения типологии педагогических конфликтов в общеобразовательных школах Узбекистана. В условиях реализации стратегии Узбекистан - 2030, направленной на повышение качества общего среднего образования, научное обоснование позитивного и негативного влияния педагогических конфликтов на учебно-воспитательный процесс приобретает особую актуальность.

В исследовании использованы теоретико-методологический анализ, педагогический эксперимент и наблюдение. Результаты показывают, что типологическое изучение педагогических конфликтов позволяет предотвращать конфликтные ситуации через усиление учебно-воспитательного процесса, повышение научно-педагогической квалификации учителей и модернизацию инфраструктуры школ.

В статье разработаны практические рекомендации по мониторингу конфликтов в условиях смешанного обучения, оценке уровня усвоения знаний учащимися и созданию региональных социально-педагогических центров. Полученные выводы способствуют эффективному управлению педагогическими конфликтами и обеспечению качества общего среднего образования.

Ключевые слова: общее среднее образование, педагогический конфликт, типология, качество образования, квалификация учителя, конфликтные ситуации, смешанное обучение, педагогический мониторинг, обучение и воспитание, практические перспективы.

KIRISH

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasi qabul qilinishi bilan mamlakatda umumiy o‘rta ta‘lim sifatiga erishish asosiy davlat vazifalaridan biri sifatida belgilandi ^[1]. Ta‘lim sifatini ta‘minlash jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi, shuningdek, ta‘lim muhiti va rahbariyat o‘rtasidagi pedagogik konfliktlarning roli tobora dolzarblashmoqda. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagogik konfliktlarning ta‘lim jarayoniga ijobiy (motivatsiyani oshirish, muammolarni ochiq muhokama qilish) va salbiy (o‘zlashtirish pasayishi, psixologik noqulaylik) ta‘siri mavjud ^[2; 3].

S.V. Banikinaning ta‘kidlashicha, “zamonaviy maktabda konfliktlar faqatgina salbiy hodisa sifatida emas, balki pedagogik jarayonni takomillashtirishning potensial manbai sifatida ham qaralishi lozim” ^[2, b. 45]. Xuddi shunday fikrni N.V. Krogius ham qo‘llab-quvvatlaydi: “Konflikt jarayonida shaxs omilini to‘g‘ri tushunish va boshqarish pedagogik samaradorlikning asosiy shartlaridan biridir” ^[3, b. 78].

Shu sababli, umumiy o‘rta ta‘lim muassasalaridagi pedagogik konfliktlarni tipologik jihatdan tasniflash, ularning kelib chiqish mexanizmlarini o‘rganish va amaliy boshqaruv yo‘llarini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Maqolaning asosiy maqsadi - umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o‘rganib borishning amaliy istiqbollarini tahlil qilish va samarali profilaktika mexanizmlarini taklif etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik konfliktlar ta‘lim jarayonining tabiiy va ajralmas tarkibiy qismi sifatida xorijiy va mahalliy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Konfliktologiya fanining rivojlanishi shuni ko‘rsatdiki, pedagogik konfliktlar nafaqat qarama-qarshilik, balki o‘zaro munosabatlarni takomillashtirishning potensial manbai sifatida qaralishi kerak.

S.V. Bani kinia ta‘kidlaganidek, zamonaviy maktabdagi konfliktlar faqat salbiy hodisa emas, balki pedagogik jarayonni takomillashtirishning muhim omilidir ^[2].

N.V. Krogius esa shaxs omilini to‘g‘ri tushunish va boshqarish pedagogik samaradorlikning asosiy shartlaridan biri ekanligini asoslab bergan ^[3].

Pedagogik konfliktlarning tipologiyasi bo‘yicha xorijiy adabiyotlarda ular ko‘pincha ishtirokchilar tarkibi, kelib chiqish sabablari, mazmuni va rivojlanish dinamikasi bo‘yicha tasniflanadi. Masalan, Galtung (1969) va Thomas-Kilmann (1974) modellari konfliktlarni qiymatli, axborotli va emotsional turlarga ajratgan bo‘lsa, zamonaviy tadqiqotchilar ularni konstruktiv va destruktiv oqibatlariga ko‘ra farqlaydilar.

O‘zbekiston olimlari (Karimov Sh.T., 2021; Umarova Z.A., 2021, 2023) pedagogik konfliktlarni maktab muhiti, o‘quv dasturlari, o‘qituvchi-o‘quvchi va ota-ona-o‘qituvchi munosabatlari kontekstida o‘rganishga alohida e‘tibor qaratgan ^[4; 5; 7]. Ularning ishlarida konfliktlarning yosh xususiyatlari, mintaqaviy farqlar va maktab mikroiklimiga ta‘siri tahlil qilingan.

Raqamli ta‘lim davrida aralash ta‘lim sharoitida pedagogik konfliktlarning yangi shakllari paydo bo‘layotgani D.A. Rahimov (2023) tadqiqotlarida ko‘rsatilgan bo‘lib, raqamli muhitdagi kommunikativ noaniqliklar, texnologik tafovutlar va virtual o‘zaro ta‘sir madaniyatining yetishmasligi konfliktogen omillar sifatida namoyon bo‘lmoqda ^[6]. Bu esa an‘anaviy tipologiyalarni zamonaviy talablar asosida qayta ko‘rib chiqish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

O'zbekiston ta'lim tizimida konfliktlarni boshqarish masalasi "O'zbekiston - 2030" strategiyasi va "2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dastur"da pedagogik kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish va ta'lim muhitini insonparvarlashtirish orqali hal etish ko'zda tutilgan^[1, 6]. UNESCOning "Education 2030: Incheon Declaration" hujjatida ham inklyuziv, teng va sifatli ta'limni ta'minlashda konfliktologik yondashuvlarni joriy etish muhimligi ta'kidlangan^[10].

Shu bilan birga, amaliyotda pedagogik konfliktlarni tipologik jihatdan tizimli o'rganish, ularning dinamikasini monitoring qilish va oldini olish mexanizmlarini ishlab chiqish bo'yicha ilmiy asoslangan yagona uslubiy yondashuvlar yetishmayapti. Xususan, umumiy o'rta ta'limda konfliktlarni aralash ta'lim sharoitida monitoring qilish, hududiy ijtimoiy-pedagogik markazlar faoliyatini muvofiqlashtirish va o'qituvchilarning konfliktologik kompetensiyalarini standartlashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar cheklangan. Ushbu tadqiqot ana shu ilmiy-amaliy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, konfliktlarni tasniflash, ularning ta'lim sifatiga ta'sirini baholash va samarali boshqaruv yo'llarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida yuzaga keladigan pedagogik konfliktlar, predmeti esa ularning tipologik tasnifi va amaliy boshqaruv mexanizmlari belgilandi. Ishda nazariy-metodologik tahlil, pedagogik tajriba-sinov, kuzatish, ekspert baholash, statistik ma'lumotlarni qayta ishlash va monitoring metodlaridan foydalanilgan.

Ma'lumotlar bazasi xalqaro va milliy pedagogik adabiyotlar, davlat ta'lim standartlari, me'yoriy hujjatlar hamda muallifning empirik tadqiqot natijalariga asoslangan. Tadqiqot jarayonida konfliktlarning tarkibi, turlari, kelib chiqish sharoitlari va ta'lim sifatiga ta'sir darajasi kompleks tahlil qilindi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dastur"ida ta'kidlanganidek, "pedagogik kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish va ta'lim muhitini insonparvarlashtirish orqali konfliktli vaziyatlarni oldini olish muhim vazifa hisoblanadi"^[6]. Bu hujjat tadqiqotimizning metodologik asoslaridan biri bo'lib xizmat qildi.

Shuningdek, YUNESKOning "Education 2030: Incheon Declaration" hujjatida ta'lim tizimidagi konfliktlarni boshqarish "inklyuziv, teng va sifatli ta'limni ta'minlashning ajralmas qismi" sifatida belgilangan^[10]. Mazkur xalqaro yondashuvlar milliy tadqiqotimizdagi metodik yondashuvlarni boyitishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik konfliktlarni oldini olish va samarali bartaraf etish uchun quyidagi amaliy yo'nalishlar asosiy o'rin tutadi:

1. Ta'lim va tarbiya jarayonini kuchaytirish

O'quvchilarning o'zlashtirish jarayonini tizimli nazorat qilish, oliy pedagogik muassasalar bilan hamkorlikda konflikt monitoringini yo'lga qo'yish va faol o'qituvchilar tajribasidan unumli foydalanish konfliktogen holatlarni kamaytiradi. Xususan, o'quvchilarda nostandart va ijodiy fikrlash ko'nikmasini shakllantirish ularning muammolarga konstruktiv munosabatda bo'lishiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi fan arbobi G'.Muhamedovning ta'rifiga ko'ra, "nostandart fikrlash - bu shaxsning odatiy tarziga nomuvofiq, g'ayrioddiy fikrlashi, noodatiy usul va yo'llar bilan xulosalar chiqarishi, vazifadan chiqishning hatto g'ayritabiiy, ammo eng maqbul muqobillarini izlab topish ko'nikmasidir"^[9]. Shu jihatdan nostandart fikrlash o'quvchining o'z ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmasiga ega bo'lishiga olib keladi, bu esa pedagogik konfliktogenlarga sabab bo'lmaydi.

Aralash ta'lim (oflayn, onlayn, mustaqil) sharoitida pedagogik konfliktlarni tipologik o'rganish ta'lim jarayonining nazariy, metodik va texnologik asoslarini yangilash imkonini beradi. Rahimov D.A. ta'kidlaganidek, "blended learning environments konflikt boshqaruvida yangi imkoniyatlar ochadi, chunki u o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashuvchanlikni ta'minlaydi"^[8, p. 118].

2. O'qituvchilarning ilmiy va o'quv malakalarini takomillashtirish

Zamonaviy o'qituvchi konfliktogen vaziyatlarni ilmiy tahlil qilish, o'qitish metodlarini individuallashtirish va faoliyatni samarali rejalashtirish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Karimov Sh.T. tadqiqotlarida ko'rsatilganidek, "pedagogik konfliktlarning psixologik-pedagogik xususiyatlarini tushunish o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi"^[7, b. 49].

Oliy pedagogik ta'lim jarayonida bo'lajak mutaxassislarda konfliktologiya bo'yicha ilmiy ko'nikmalarni shakllantirish, amaliyotdagi o'qituvchilar uchun malaka oshirish dasturlariga konflikt boshqaruvi modularini kiritish, shuningdek, hududlar kesimida ijtimoiy-pedagogik markazlar tashkil etish samaradorlikni oshiradi.

Umarova Z.A. ta'kidlaganidek, "boshlang'ich ta'limda konfliktologiyani o'rganish o'qituvchilarga konfliktli vaziyatlarni oldindan ko'rish va ularni konstruktiv hal qilish imkonini beradi" [5, b. 112].

3. Umumiy o'rta ta'limni rivojlantirish va infratuzilmani yaxshilash

Zamonaviy ta'lim muhiti yaratish, o'quv-texnik jihozlarni yangilash va elektron resurslar bazasini takomillashtirish konfliktlarning kelib chiqish ehtimolini pasaytiradi. O'qitishning yangi shakllarini (hamkorlikdagi, kredit-modul tizimi, maxsus yo'naltirilgan ta'lim) joriy etish, ta'lim yutuqlarini ommalashtirish va tajriba almashinuvini kengaytirish pedagogik jarayonning barqarorligini ta'minlaydi.

"2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dastur"da belgilanganidek, "ta'lim infratuzilmasini zamonaviylashtirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish pedagogik jarayonlarning samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi" [6]. Bu yo'nalishdagi chora-tadbirlar pedagogik konfliktlarni oldini olishda profilaktik ahamiyatga ega.

4. Monitoring va boshqaruv tizimi

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini doimiy monitoring qilish uchun "Ziyonet" ta'lim portali doirasida maxsus elektron format yaratish maqsadga muvofiq. Bu tizim tuman, shahar va viloyatlar kesimida konfliktlar holatini statistik tahlil qilish, vaqtda profilaktika choralarini ko'rish va ta'lim jarayoniga konstruktiv yondashuvni shakllantirish imkonini beradi.

S.V. Banikina ta'kidlaganidek, "konfliktlarni monitoring qilish tizimi pedagogik jarayonni boshqarishda ob'yektiv ma'lumotlarga asoslanish imkonini beradi va profilaktik choralarini rejalashtirishda muhim vosita hisoblanadi" [2, b. 134].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borish ta'lim sifatini ta'minlashning muhim amaliy mexanizmi hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni isbotlaydiki, ta'lim va tarbiya jarayonini kuchaytirish, o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik malakasini muntazam oshirish, maktab infratuzilmasini zamonaviylashtirish va tizimli monitoring yo'lga qo'yilishi konfliktogen holatlarni oldini olish hamda ularni pedagogik-psixologik qonuniyatlar asosida bartaraf etish imkonini beradi.

"O'zbekiston – 2030" strategiyasida belgilangan vazifalarni amalga oshirish jarayonida pedagogik konfliktlarni boshqarish masalasiga ilmiy yondashuv ta'lim sifatini ta'minlashning ajralmas sharti hisoblanadi [1]. Krogius N.V. ta'kidlaganidek, "konfliktlarni boshqarish - bu faqatgina muammolarni hal qilish emas, balki ta'lim jarayonini rivojlantirishning strategik resursidir" [3, b. 156].

Kelgusida umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagogik konfliktlarni boshqarish bo'yicha yagona milliy platforma yaratish, o'qituvchilarning konfliktologik kompetensiyalarini davlat standartlari darajasida shakllantirish va xalqaro tajribani milliy ta'lim tizimiga moslashtirish dolzarb vazifalar sifatida qolmoqda. YUNESKO tavsiyalariga muvofiq, "ta'lim tizimidagi konfliktlarni boshqarishda xalqaro hamkorlik va tajriba almashinuvini samaradorlikni oshirishda muhim omil hisoblanadi" [10].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "O'zbekiston - 2030" strategiyasi. - Toshkent, 2023. - <https://www.lex.uz>
2. Баныкина С.В. Конфликт в современной школе: изучение и управление. - М.: Педагогическое общество России, 2006. - 256 с.
3. Кругиус Н.В. Личност в конфликте. - Саратов: Изд-во СГУ, 1976. - 184 с.
4. Umarova Z.A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida pedagogik konfliktlarni bartaraf etish. - Toshkent: O'qituvchi, 2021. - 142 b.
5. Umarova Z.A. Boshlang'ich ta'limda konfliktologiya. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2023. - 198 b.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dastur". - Toshkent, 2022.
7. Karimov Sh.T. Zamonaviy ta'limda pedagogik konfliktlarning psixologik-pedagogik xususiyatlari // O'zbekiston pedagogikasi. - 2021. - №3. - B. 45-52.
8. Rahimov D.A. Blended learning environments and conflict management in secondary schools // International Journal of Educational Research. - 2023. - Vol. 12(2). - P. 112-125.
9. Muhamedov G'. Taraqqiyot sifatli ta'limdan boshlanadi // Xalq so'zi. - 2023. - 13 oktyabr.
10. UNESCO. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. - Paris: UNESCO Publishing, 2015.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.